

5-4-89

KIESRAAD

GEVESTIGD IN HET GEBOUW VAN HET MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN TE 'S-GRAVENHAGE - TEL. (070) 71 79 11

89/53

Schedeldoekshaven 200
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Uw brief van	Ons kenmerk	's-Gravenhage.
27 januari 1989, CW89/1/U2	4129	5 april 1989

Onderwerp

adviesaanvraag
inzake het
concept-besluit
tot herziening
van het Kiesbesluit

Bij uw brief van 27 januari 1989, CW89/1/U2, hebt u de Kiesraad advies gevraagd over een ontwerp-besluit tot herziening van het Kiesbesluit, dat gebaseerd is op het wetsvoorstel tot herziening van de Kieswet. De Kiesraad heeft het ontwerpbesluit besproken in zijn vergadering van 15 maart j.l. en biedt u hierbij zijn advies aan.

Zoals blijkt uit het algemeen deel van de nota van toelichting bevat het ontwerp-Kiesbesluit een aantal bepalingen die voorheen in de Kieswet waren opgenomen. Verder is een aantal onnodige detailbepalingen die in het Kiesbesluit voorkwamen vervallen. Op een enkel punt is een bepaling uit het Kiesbesluit naar de Kieswet overgebracht. Een groot aantal bepalingen uit het Kiesbesluit die betrekking hadden op de modellen voor formulieren, is vervallen omdat deze modellen voortaan bij ministeriële regeling zullen worden vastgesteld.

Het meest omvangrijke onderdeel van het nieuwe Kiesbesluit wordt gevormd door de bepalingen over het stemmen door middel van elektronische stemmachines, welke bepalingen voorheen voor het merendeel in de Kieswet waren opgenomen. Met de algemene benadering die is gekozen bij het opstellen van een herzien Kiesbesluit kan de Kiesraad zich verenigen. Wel geeft de tekst van het ontwerp-besluit de Raad aanleiding tot het maken van opmerkingen, waarbij verwezen wordt naar de desbetreffende artikelen. In de vergadering van de Raad is ook een aantal redactionele opmerkingen van ondergeschikt belang gemaakt, welke aan de vertegenwoordigers van het departement ter overweging zijn overgebracht.

VERZOEKE BIJ BEANTWOORDING DATUM, KENMERK EN ONDERWERP TE VERMELDEN

Artikel A 3

Nu de benoeming van de secretaris en de adjunct-secretaris in de wet zullen worden geregeld, zou het woord "verder" naar het oordeel van de Raad moeten vervallen.

Artikel A 6 (oud)

Deze bepaling, die betrekking heeft op de zorg voor het archief van de Kiesraad en de vernietiging van stukken uit dat archief, komt te vervallen omdat de Archiefwet, het Archiefbesluit en het Besluit algemene secretarie-aangelegenheden rijksadministratie hierin reeds voorzien. De Raad kan hiermee instemmen doch zou het op prijs stellen indien in de nota van toelichting een uiteenzetting wordt gegeven van de regeling van de zorg voor het archief, zoals die in de genoemde regelingen is neergelegd. De Raad gaat ervan uit, dat hij ingevolge de genoemde regelingen de bevoegdheid heeft te bepalen wanneer een bepaald dossier als afgesloten moet worden beschouwd, zodat de bepalingen van de Archiefwet daarop van toepassing worden.

Artikel D 2

De Raad geeft u in overweging in het Kiesbesluit te bepalen, dat het orgaan waarbij het registratieverzoek moet worden ingediend, verplicht is van het doorzenden naar de gemeente Den Haag aantekening te houden. Dit geldt met name voor de consulaire posten, aangezien nog geen ervaring is opgedaan met de werkwijze van deze posten.

Voorts geeft de Raad in overweging in het eerste lid duidelijker te laten uitkomen, dat het desbetreffende orgaan bij de doorzending van het verzoek mededeling doet van eventueel bij dat orgaan bekende gegevens betreffende de nationaliteit van de verzoeker. Hij acht het gewenst dit in het Kiesbesluit vast te leggen, nu blijkens de nota van toelichting bij de tweede nota van wijziging burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage bij het nemen van de beslissing omtrent registratie zullen mogen afgaan op de juistheid van de door de hoofden van de posten reeds getoetste en akkoordbevonden nationaliteitsgegevens.

Artikel D 5

Het verwijderen van een naam uit de kiezersregistratie, indien blijkt dat een in het buitenland wonende kiezer ten onrechte is geregistreerd, zou naar het oordeel van de Raad beter in de Kieswet kunnen worden geregeld dan in het Kiesbesluit. Alleen dan kan immers de versnelde Arob-procedure van artikel D 8 van het wetsvoorstel op deze beschikking van toepassing verklaard worden.

Artikel G 1

Het tweede lid is naar het oordeel van de Raad overbodig. Waar in de artt. G 1, G 2 en G 3 van de Kieswet is vermeld, dat degene die de betaling van de waarborgsom heeft verricht, een ontvangstbewijs ontvangt, is het vanzelfsprekend dat dit bewijs wordt afgegeven door het orgaan waaraan de waarborgsom is betaald.

Artikel G 3

In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel tot herziening van de Kieswet (pag. 42 en 43) hebt u aangekondigd dat u bij de herziening van het Kiesbesluit de mogelijkheid wilde creëren tot indiening van Friestalige kandidatenlijsten bij de in Friesland te houden verkiezingen van provinciale staten en gemeenteraden. Hoewel de Raad van oordeel blijft, dat het gebruik van de Friese taal in het bestuurlijk verkeer niet in de kieswetgeving dient te worden geregeld doch in een algemene wettelijke regeling - de Raad heeft u dit eerder in een advies medegedeeld - , wijst hij u erop, dat in het voorliggende ontwerp-besluit nog niet is voorzien in een regeling zoals door u was aangekondigd.

Artikel G 4

In het eerste lid van dit artikel dient in plaats van "de stemming" te worden gelezen: de kandidaatstelling. Overigens geeft de Raad er de voorkeur aan dat wordt bepaald, dat uiterlijk op de 14e dag vóór de kandidaatstelling de overmaking dient te zijn ontvangen op de desbetreffende rekening, zoals thans ook is neergelegd in artikel G 9, tweede lid, van het Kiesbesluit.

Artikel H 1

T.a.v. het tweede lid zij opgemerkt, dat terinzagelegging van het proces-verbaal van de zitting waarin de lijsten zijn genummerd, ter secretarie van de gemeente waar het centraal stembureau is gevestigd, niet praktisch lijkt indien het de verkiezing van de Tweede Kamer betreft. In dat geval ligt terinzagelegging op het Ministerie van Binnenlandse Zaken, waar de Kiesraad zetelt, meer voor de hand.

Artikel I 1

Artikel I 6, derde lid, van de huidige Kieswet bepaalt, dat de kandidatenlijsten op de dag van de stemming in afdruk in het stemlokaal worden opgehangen. In het door de Kiesraad opgestelde voorontwerp van een herziene Kieswet was deze bepaling overgenomen (artikel I 9, tweede lid). Blijkens de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel 20 264 is alleen de basisbepaling m.b.t. de bekendmaking van de kandidatenlijsten in de wet opgenomen (artikel I 9) om onnodige detaillering te voorkomen. De Kiesraad acht het voorschrift dat in het stemlokaal de kandidatenlijsten in afdruk worden opgehangen van zodanig belang, dat het gewenst is dit, zij het dan niet in de wet, toch op te nemen in het Kiesbesluit.

Artikel I 2

De Raad geeft in overweging om de woorden "ten minste" in dit artikel te schrappen.

Artikel I 3

De voorschriften waaraan de stembus moet voldoen, zoals neergelegd in deze bepaling, zijn naar het oordeel van de Raad onnodig gedetailleerd. Volstaan zou kunnen worden met te bepalen dat de stembus is voorzien van een

afsluitbaar deksel, dat het deksel is voorzien van een sleuf waardoor de stembiljetten in de bus kunnen worden gestoken en dat de sleuf op zodanige wijze moet kunnen worden afgesloten, dat deze daarna slechts kan worden geopend na losmaken van het deksel.

Artikel I 14

Het is de Raad opgevallen, dat de voorschriften, zoals neergelegd in dit artikel, veeleer een beschrijving geven van de enige thans in omloop zijnde stemmachine, dan dat zij kunnen worden aangemerkt als functionele eisen waaraan een stemmachine zou moeten voldoen. In de huidige situatie zal dit geen grote bezwaren opleveren. De Raad wijst er wel op dat, zodra er andere typen stemmachines op de markt verschijnen, het noodzakelijk zal zijn deze bepaling aan te passen in die zin, dat daarin de eisen moeten zijn vastgelegd waaraan een stemmachine dient te voldoen.

In het eerste lid onder b wordt de term "blanco stemmen" geïntroduceerd. De Kieswet kent deze term niet. De Raad zou er dan ook de voorkeur aan geven in plaats daarvan te lezen: het aantal kiezers dat door middel van de stemmachine te kennen heeft gegeven geen keuze te willen maken (zie artikel I 36, tweede lid onder a, van het wetsvoorstel).

Artikel I 26

De eerste volzin van het eerste lid is overbodig, aangezien het daarin bepaalde al geregeld is in artikel I 41, eerste lid, van het wetsvoorstel. In de tweede volzin dient na "gemeenteraad" te worden ingevoegd: of van de staten van een provincie die één kieskring vormt. Te overwegen ware overigens ook het bepaalde in de tweede volzin in de wet te regelen.

Artikel I 33

Het lijkt de Raad niet nodig te bepalen dat na de hervatting van de stemming met een andere stemmachine artikel I 18 Kiesbesluit, dat bepaalt dat er instructiemateriaal en een gebruiksaanwijzing aanwezig moet zijn, van overeenkomstige toepassing is (derde volzin van het tweede lid). Dit is vanzelfsprekend en zal bovendien ook voor andere bepalingen gelden. Wel kan de Raad zich voorstellen dat bepaald wordt, dat in dat geval artikel I 20 van overeenkomstige toepassing is.

Artikel M 4

In het tweede, derde en vijfde lid wordt gesproken van "blanco stemmen". Dit is, zoals gezegd, een term die de Kieswet niet kent. De Raad zou in het tweede lid de voorkeur geven aan de term "het aantal kiezers dat door middel van de stemmachine te kennen heeft gegeven geen keuze te willen maken". Het derde lid zou dan kunnen luiden: "Het in het tweede lid onder c bedoelde aantal wordt aangemerkt als het aantal ongeldig uitgebrachte stemmen." In het vijfde lid kan dan het woord "blanco" vervangen worden door "ongeldige".

De Kiesraad geeft u in overweging het ontwerp-besluit aan te passen met inachtneming van zijn opmerkingen.

De Kiesraad,

 , voorzitter
 , secretaris